

S/S BOXHOLM II

ÅNGBÅTENS VÄNNER

PROGRAM 2026

Ångbåtens Vänner

Stödförening bildad 1982

Ännu är inte den 200 år gamla ångbåtsepoken riktigt slut och det tuffar fortfarande passagerarbåtar i svenska farvatten och insjöar. En av de mer unika är Sommens drottning – S/S Boxholm II.

S/S BOXHOLM II
ANGBÅTENS VÄNNER

Hon är en vedeldad tidlös skönhet i svart och vitt som trafikerar sjön Sommen på gränsen mellan Östergötland och Småland. En ångbåtstur är ett fantastiskt sätt att uppleva den vackra naturen – tyst och majestätiskt glider II:an fram på sin färd mellan de många öarna och ångbåtsbryggorna. Men en ångbåt drivs inte enbart av ved och vatten det krävs mer därtill. Ångbåtens Vänner är en stödförening som sedan 1982 arbetar med att på olika sätt stötta ångbåtstrafiken så

att vi kan få behålla denna viktiga kulturminnesmärkta attraktion i vår bygd. Föreningen är också största enskilda aktieägare i Rederiaktiebolaget som äger och driver båten.

Enligt stadgarna ska föreningen verka för att ångfartyget Boxholm II fortsättningsvis ska kunna befara sjön Sommen, vara vedeldad och även i framtiden kunna betjäna bygden kring sjön Sommen genom passagerartrafik enligt turlista och bokade charterturer.

Så här blir Du medlem och kan bidra till att detta unika kulturarv bevaras

Du kan maila till vår kassör Ove Burenby via e-post ove.lomsviken@gmail.com eller betala in medlemsavgiften 200 kr på föreningens bankgiro 990-5852 eller swishkonto 123 566 00 55. *Glöm inte att ange namn och adress.*

Swisha gärna ditt stöd till 123 566 00 55

Bli medlem Du också!

Hjälp till att hålla ångan uppe på ett av Sveriges sista vedeldade passagerarfartyg!

Verksamhetsberättelse för Ångbåtens Vänner år 2025

Styrelsen har under året bestått av: ordförande Jan Gustafsson, vice ordförande Annica Jansson Löfgren, kassör Ove Burenby, sekreterare Maria Ehrlin Brege, ledamöterna Klasse Olson, och Urban Tordsson samt suppleanterna Göran Börling och Håkan Låif.

Styrelsen har haft fem protokollförda möten under verksamhetsåret 2025. Avstämningar i olika frågor har också skett via e-post under året.

Föreningens verksamhet har under året bestått av:

- Produktion och framgångsrik försäljningskampanj av Ångbåtskalender 2025. samt hatt av modell Beppe-mössa. Sammanlagt överskott är ca 3 000 kr.
- Produktion av ångbåtsbroschyren 2025.
- Samarbete med turistbyrå/Tranås Direkt i Tranås och rederiet kring turlista, marknadsföring och andra aktiviteter.
- Medlemstur den 14 augusti med full båt.
- Representation och aktivt arbete vid Rederiaktiebolagets styrelsemöten av Jan Gustafsson och Maria Ehrlin Brege.
- Medlemskap och annonsering i Sveriges Ångbåtsförening, Arbetlivsmuseernas Samarbetsråd och Fritiof Nilsson Piraten-Sällskapet.
- Ett antal föreningsmedlemmar har under året hjälpt till med i- och upptagning av båten samt vedhugning.
- Under året har föreningen beviljats projektmedel på 68 000 kr från Riksantikvarie-ämbetet. Dessa har använts till renovering av säkerhetsventiler, ångrör till ångpannan samt renovering av toaletten ombord. Föreningen har även finansierat en ny livflotte för 38 770 kr samt stöttat Rederiet med 22 000 kr för ökade renoveringskostnader.
- Antalet medlemmar är 552 varav 7 hedersmedlemmar.

Maria Ehrlin Brege, sekreterare Ångbåtens vänner. Tranås 2025.11.12

www.boxholm2.com
Läs mer och boka biljetter till en av sommarens turer direkt på hemsidan

Upplev sjön Sommen

Lägg ut! LÄGG UT! LÄGG UT!

Vi är många som kommer ihåg reportern Bo Holmströms rop på att få komma ut i bild vid en tv-sändning från den tyska ambassaden i Stockholm för över 50 år sedan. Det var stor dramatik och därtill tragik.

Att lägga ut och lägga till med S/S Boxholm II sker oftast utan dramatik. Detta görs några hundra gånger per säsong och det går mer eller mindre på ren rutin. Det sörjer våra välutbildade skeppare och maskinister för att så sker. Beroende på hur vattennivån är och hur vinden blåser kan II:an ibland bli lite "kantstött". Men alla som varit båtägare vet att det är en del av båtlivet. Eller som själva livet i stort. Föregående säsongs resor blev snabbt bokade och runt hälften av dem blev

därtill fullbokade. Så vill Du ta en tur med S/S Boxholm II kan det vara vanskligt att vänta med bokningen. Varmt välkomna ombord på S/S Boxholm II för en unik turupplevelse i en unik vattenmiljö. Är Du inte redan medlem i stödföreningen Ångbåtens Vänner så är Du hjärtligt välkommen in i vår förening. På denna sida finns information om hur Du löser Ditt medlemskap.

*Bästa hälsningar
Jan Gustafsson, ordförande*

Styrelsen för Ångbåtens vänner S/S Boxholm II består 2026 av:

Ordförande Jan Gustafsson	tel 0708-88 66 21
Vice ordförande Annica Jansson Löfgren	tel 0140-687 96
Kassör Ove Burenby	tel 070-222 90 06
Sekreterare Maria Ehrlin Brege	tel 070-322 50 69
Ledamot Urban Tordsson	tel 070-302 07 61
Ledamot Claes-Göran Olson	tel 0731-61 71 31
Suppleant Håkan Liif	tel 070-865 87 52
Suppleant Göran Börling	tel 073-398 30 58

Kom ihåg!

Anmäl din e-postadress
genom att skicka ett mail till
angbatensvanner@gmail.com

Medlemsavgift 200:-

Medlemstur 13/8 kl 18.00

**Årsmöte 24/11 kl 18.30
Brunnsparkskyrkan, Tranås**

**Bankgiro 990-5852 eller
Swish 123 566 00 55**

Kallelse till årsmöte för stödföreningen Ångbåtens vänner

24 nov 2026 kl 18:30

Brunnsparkskyrkan i Tranås

Program: Föredrag "Sommen i våra hjärtan - en resa med ångaren Carl-Johan" med Per Mårtensson, Tranås
Anmälan: senast 19/11 till Tranås Direkt tel 0140-687 90
Kaffeservering och lotterier.

**Kallelse till årsmötet skickas inte ut per post
utan sker på detta sätt och genom annonsering**

Medlemstur för Ångbåtens Vänner 13/8

Avresa från hamnen i Tranås kl 18.00. Endast för medlemmar i föreningen Ångbåtens Vänner. Medlemskap à 200:- kan lösas i samband med avgång.
Medtag egen fika/matsäck.

Anmälan till Turistbyrån Tranås Direkt, tfn 0140-687 90.

S/S Boxholm II Turlista för 2026

Vecka 28

Lunchtur Torpön

Onsdag 8 juli, Kl. 11:00-14:00

Avgång Tranås hamn

Räkfrossa Hamnrestaurangen

Onsdag 8 juli, Kl. 17:00-19:00 (båttur), avslutas med räkfrossa kl 19.00 i hamn.

Avgång Tranås hamn

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 9 juli, Kl. 10:30-12:30

Avgång Hätte brygga

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 9 juli, Kl. 15:00-17:00

Blåviksdagen

Avgång Blåviks brygga

Trubadur på Torpön

Fredag 10 juli, Kl. 17:00-22:00

Avgång Tranås Hamn

Vecka 29

Lunchtur Torpön

Onsdag 15 juli, Kl. 11:00-14:00

Avgång Tranås hamn

Berättartur - Jakob Bergengren

Onsdag 15 juli, Kl. 16:00-20:00

Avgång Tranås hamn

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 16 juli, Kl. 10:30-12:30

Avgång Hätte brygga

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 16 juli, Kl. 15:00-17:00

Avgång Malexander brygga

TORGTUR

Fredag 17 juli

Lunchtur Torpön

Lördag 18 juli, Kl. 11:00-14:00

Avgång Tranås hamn

Trubadurkväll Torpön

Lördag 18 juli, Kl. 17:00-22:00

Avgång Tranås hamn

Vecka 30

Lunchtur Torpön

Onsdag 22 juli, Kl. 11:00-14:00

Avgång Tranås hamn

Berättartur - Björn Eriksson

Onsdag 22 juli, Kl. 18:00-21:00

Avgång Tranås hamn

Tematur för barn

Torsdag 23 juli, Kl. 10:30-12:30

Avgång Hätte brygga

Kvällstur Malexander

Torsdag 23 juli, Kl. 17:00-19:00

Malexander Pub & Pensionat

Avgång Malexander brygga

TORGTUR

Fredag 24 juli

Vinprovning på Solviken

Lördag 25 juli, Kl. 16:30-21:30

Avgång Tranås Hamn

Vecka 31

Lunchtur Lugnalandet

Onsdag 29 juli, Kl. 11:00-15:00

Avgång Tranås hamn

Kvällstur "med en smak av Sommen"

Onsdag 29 juli, Kl. 17:00-20:00

Avgång Tranås hamn

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 30 juli, Kl. 10:30-12:30

Avgång Hätte brygga

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 30 juli, Kl. 15:00-17:00

Avgång Torpön

Lunchtur Lugnalandet

Lördag 1 augusti Kl. 11:00-15:00

Avgång Tranås hamn

Vecka 32

Lunchtur Lugnalandet

Onsdag 5 augusti Kl. 11:00-15:00

Avgång Tranås hamn

AW "med en smak av Sommen"

Onsdag 5 augusti, Kl. 18:00-21:00

Avgång Tranås hamn

Ångbåttur 2-timmar

Torsdag 6 augusti, Kl. 10:30-12:30

Avgång Hätte brygga

Ostkaketuren Blåvik

Torsdag 6 augusti, Kl. 15:00-18:00

Avgång Tranås Hamn

Grillkväll på Lugnalandet

Fredag 7 augusti, Kl. 17:00-22:00

Avgång Tranås hamn

Torgtur Tidtabell

Market Tour Timetable

Avgång från Idebo, Rönnäs, Malexander, Svensbo mot Tranås.

Avgång från Färjan, Blåvik mot Tranås

Boka din plats på www.Boxholm2.com

Avgång/Departure	Hamn/Harbour
07:20	Idebo
07:40	Rönnäs
08:20	Malexander
09:00	Svensbo
09:20	Färjan, Torpön
09:50	Blåvik
10:30	Tranås hamn
	TORGHANDEL
14:00	Tranås Hamn
14:40	Blåvik
15:10	Färjan, Torpön
15:30	Svensbo
16:20	Rönnäs
16:40	Idebo
17:30	Malexander, 30 min upphåll
18:00	Avgång Malexander
19:45	Tranås Hamn

Beskrivning av sommarens turer

Lunchtur - Torpön

Guidad tur med strandhugg vid Torpöns färjeläge där måltid serveras. Dryck, kaffe och kaka ingår.

Vuxen 620 kr Barn 3-12 år 420 kr

Lunchtur - Lugnalandet

Guidad tur med strandhugg vid hotell Lugnalandet där måltid serveras. Dryck, kaffe och kaka ingår.

Vuxen 620 kr Barn 3-12 år 420 kr

Kvällstur med räkfrossa Hamnrestaurangen i Tranås

Inled kvällen med vännerna på en härlig 2-timmars ångbåtstur som tar er tillbaka till ett uppdukad bord på Hamnrestaurangen i Tranås Hamn. I paketet ingår obegränsat med räkor, västerbottenpaj med sallad, såser samt bröd & smör.

Vuxna 655 kr

Vinprovning med buffé på Solviken

Fjölårets stora succé! Vi tar dig med på en vinprovares resa till Solviken vid Torpa kyrka. Avgång kl 16:30 från hamnen i Tranås och efter en dryg timme ankommer vi till Solviken. Efter en kort promenad sätter vi oss till bords där Richard Lind från Munsänkarna i Tranås erbjuder en trevlig och lärorik vinprovning. Därefter serveras buffé samt kaffe och kaka. Hemresan med Boxholm II beräknas vara tillbaka i Tranås ca 21:30.

Vuxna 795 kr

Ostkaketuren, en smak av Sommen

En härlig eftermiddagstur till Gårdsbutiken i Blåvik där du bjuds på lokalproducerad ostkaka från Brostorp. Ostkakan serveras med grädde och sylt från Brunnebyusteri. De yngre barnen bjuds på glass som alternativ.

Vuxen 420 kr Barn 3-12 år 220 kr

Lunch Cruise - Torpön

Guided tour and beach leisure time at Torpön Ferry where meals are served. Beverages, butter and bread, cake and coffee are included.

Adults SEK 620, children 3-12 years old SEK 420

Lunch Cruise - Lugnalandet

Guided tour and beach leisure time at hotel Lugnalandet where meals are served.

Beverages, butter and bread, coffee and cake are included.

Adults SEK 620, children 3-12 years old SEK 420.

Shrimp Evening

Start the evening with friends on a lovely 2-hour steamboat ride that takes you back to a set table at Hamnrestaurangen in Tranås Harbor. The package includes Shrimp Buffet "eat as much as you can", Västerbotten pie, salad, bread&butter and sauces.

Adults SEK 655

Boattrip and Winetasting

1-hour boat trip and then wine tasting with buffet at guesthouse Solviken. Return to Tranås harbor approx. 21:30.

Adults SEK 795

Cheesecake Tour

Enjoy a 3-hour steamboat tour around our beautiful lake archipelago Sommen. We will make a stop at Gårdsbutiken i Blåvik for coffee and locally produced traditional cheesecake from Brostorp.

Adults SEK 420. Children 3-12 years old SEK 220

Kvällstur med middag på Malexander Pub & Pensionat

Inled kvällen med vännerna på en härlig fossilfri 2-timmars ångbåtstur ner i Svanasjön. Turen avslutas med en middag som serveras på Malexander Pub & Pensionat. Alt. Pannbiff eller rökt regnbåge. Dryck smör, bröd och kaffe på maten ingår. Barnmeny kan väljas på plats.

Vuxen 620 kr, Barn 3-12 år 420 kr

Grillbuffé på Lugnalandet

Inled kvällen med vännerna på en härlig fossilfri ångbåtstur som tar er med till restaurang Lugnalandet där du serveras en oförglömlig grillbuffé. Buffe med kyckling, fläskfilé, ribs, lammkorv, lax, sallader och såser, inkl kaffe.

Buffén är inte inkluderad i priset.

Vuxen T&R 300 kr

Ångbåtstur 2-timmars

Rundtur på sjön Sommen (inget strandhugg). Medtag gärna egen kaffekorg.

Vuxen 300 kr Barn 7-15 år 200 kr

Berättarkryssning - Björn Eriksson

Att sitta på Sveriges äldsta och sista vedeldade ångbåt Boxholm II och lyssna till historier från förr och nu är en perfekt avkoppling. Förr rikspolischefen och landshövdingen Björn Eriksson är en historieberättare av rang och blandar gärna händelser från sitt liv med skrönor och fabler från gången tid.

Vuxen 420 kr

TORGTUR

Fredagsturer till torghandel i Tranås. Avgång enligt tidtabell på sidan 7.

Idebo, Rönnäs, Malexander mot Tranås:

Tur/Retur 460 kr enkel 300 kr. Barn -15 år ½ priset.

Svensbo, Färjan, Blåvik mot Tranås:

Tur/Retur 300 kr enkel 180 kr. Barn -15 år ½ priset.

Evening tour with dinner at Malexander Pub & Pensionat

Start the evening with your friends on a wonderful fossil-free 2 hour steamboat tour. After the tour you will enjoy dinner at Malexander Pub & Pensionat.

Adults SEK 620 Children 3-12 years old SEK 420

Barbecue Buffet at Lugnalandet

Start the evening with a steamboat tour that takes you to the restaurant Lugnalandet where you will be served a unforgettable grill buffet. The buffe is not included in the price.

Adults SEK 300

2-hour Steamboat Tour

A 2-hour tour on lake Sommen (not with a beach leisure). You're most welcome to bring your own picnic bag.

Adults SEK 300

Children 7-15 years SEK 200

Björn Eriksson tells stories from his life (in Swedish)

Swedish civil servant Björn Eriksson tells stories from his life. With his long experience, his visit to Boxholm II promises to be one of the highlights of the year.

Adults SEK 420

Market Tour

On Fridays there is a weekly market in Tranås. Tickets can be purchased on departure if there are seats left. For departure see separate timetable.

Price one way and return ticket Idebo, Rönnäs, Malexander

SEK 300/SEK 460

Svensbo, Torpön, Blåvik

SEK 180/SEK 300

Beskrivning av sommarens turer

Berättarkryssning

Jakob Bergengren och Gustav Jonsson

Följ med på en spännande historisk tillbakablick över det som en gång var den viktiga reglerings- och flottningsdammen i Laxberg. Denna har under åren 2023–2025 byggts om till en väl fungerande faunapassage, en fiskväg för den unika och hotade Sommenöringen. På plats i Andersbo promenerar vi till Laxberg och får komma in bakom grindarna och se bygget från första parkett. *Med på turen guidar fiskeribiolog Jakob Bergengren och projektledare Gustav Jonsson, båda från Tekniska verken i Linköping.*

Vuxen 420 kr

Kvällstur "Med en smak av Sommen"

Följ med på en stämningsfull resa på vår fossilfria ångbåt S/S Boxholm II som ljudlöst tar dig med på ett oförglömligt smakprov av Sommen – inspirerat av sjön och dess lokala råvaror från Sommens fisk på Arnäs. Yrkesfiskaren Anders Paulsson berättar om sin verksamhet och ombord serveras en måltid innehållande fisk, potatissallad & sallad. Lättöl & vatten ingår i priset. *Ta gärna med dig egen valfri dryck.*

Vuxna 520 kr Barn 3-12 år 320 kr

Musiktrubadur på Torpön

Följ med på en härlig fossilfri ångbåtstur i glada vänner lag där vi gör ett stopp på Torpöns färjeläge och lyssnar till kvällens trubadur. Passa på att äta en bit mat eller ta en smarrig glass.

Vuxen 300 kr

AW "Med en smak av Sommen"

Följ med oss på after work med S/S Boxholm II som tar dig med på ett smakprov av Sommen – inspirerat av sjön och dess lokala råvaror från Sommens fisk på Arnäs. En perfekt avslutning på arbetsdagen, där natur, historia och njutning möts. Baguette med ägg, sallad och fisk. Lättöl & vatten ingår i priset. *Ta gärna med egen valfri dryck.*

Vuxna 450 kr

Guided tour at the regulating dam in Laxberg. (in Swedish)

Fisheries biologist Jakob Bergengren and project manager Gustav Jonsson guide at the new fishway in Laxberg.

Adults SEK 420

Evening Cruise "A Taste of Sommen"

Join us for a steamship tour. Meet fisherman Anders Paulsson, who will talk about his work. A meal will be served on board. Fish, potato and green salad. Water and non-alcoholic beer are included in the price. You are welcome to bring your own beverage of choice.

Adults SEK 520 Children 3-12 years old SEK 320

Music troubadour on Torpön

Join us and bring a friend along for a wonderful fossilfree steaboat tour where we make a stop at Torpön to listen to a troubadour.

Adults SEK 300

After Work "A Taste of Sommen"

After-work cruise. A perfect way to end the workday. Baguette with egg, salad and fish. Low-alcohol beer and water are included in the price. You are welcome to bring your own beverage of choice.

Adults SEK 450

Förboka turerna på
www.boxholm2.com

Tranås Direkt/Turistbyrå,
tfn 0140-687 90

Tranås Direkt/Tourist Office,
phone 0140-687 90

Reservation in advance at
www.boxholm2.com

Varför inte hyra båten?

Det finns många tillfällen som är som gjorda för en ångbåtstur...

Födelsedagsfirande

Vem skulle inte vilja fira sin födelsedag med en ångbåtstur? Bjud släkt och vänner på något alldeles extra.

Bröllop

En lövad båt full med finklädde bröllopsgäster är ett fint inslag i bröllopsfirandet.

Föreningsutflykter/bussgrupper

En del föreningar har som tradition att ta en sväng med ångbåten varje säsong.

Företagsarrangemang

Bjud återförsäljare/kunder/personal/gäster på en minnesvärd upplevelse. De blir garanterat fascinerade av vår vackra båt.

Servering och underhållning

Vi har inget kök eller servering ombord men ger gärna tips på företag som kan leverera mat eller kaffe.

Fakta S/S Boxholm II

S/S Boxholm II är ett av Sveriges sista vedeldade ångfartyg. Hon är byggd vid Ljunggrens Verkstad AB i Kristianstad år 1904. Byggdes som pråm- och timmerdragare för Boxholm AB. Akterskeppet byggdes om 1922 och försågs med sittplatser. Sedan 1966 går hon endast som passagerarfartyg och är K-märkt sedan 2014.

DATA Längd ö.a. 20,6 m. Bredd 4,75 m. Depl. 45 ton. Djup 2,00 m.

MASKIN 85 hkr komponentmaskin, panna av skotsk typ, ångtryck 7,5 kg, propellervarv 160-180. Max. fart 9-10 knop. Besättning 3 man. Stålskrov. Max. 70 passagerare. Maskin som panna i originalskick.

HYRA AV BÅTEN 4.500,-/tim + 6% moms. Minimum 3 timmar. Avbokning 3-14 dagar innan avgång debiteras med 50%. För full återbetalning krävs avbokning 14 dgr innan avgång. Kortare turer efter överenskommelse.

BOKNING Göran Börling, 073-398 30 58

Rederi Aktiebolaget S/S Boxholm II

I skrivande stund har ljuset börjat komma tillbaka och jag är en av er många som längtar till säsongen ska dra i gång och vi kan lägga den stränga vintern bakom oss. Det är redan min tredje sommar som jag har äran att få värna om vår 122-åriga stolthet och ha förmånen att jobba tillsammans med min fantastiska besättning.

Under höst och vintervilan har ett omsorgsfullt och intensivt arbete pågått med flera förbättringsåtgärder. Salongen har fått ett lyft med både färg och ny matta. Styrhytt och andra luckor och dörrar har slipats och oljats in och ny matta har lagts in i både styrhytt och toa. Delar av den utsatta relingen har ersatts med ny ek. Stort tack till dig Kenneth Gustafsson, Boxholm som med din unika kunskap på ett så varsamt sätt hjälpt oss återställa delarna. Samtliga flytvästar har till kommande säsong ersatt de gamla och de fasta bänkarna har fått matchande nya dynor som de övriga bänkarna. I maskinrummet håller sig maskinisten Göran Börling sig sysselsatt med det årliga underhållet av både maskin och pannan inför årets första tur i Maj.

Styrelse Rederi AB S/S Boxholm II år 2026

Per Ulfsbo, Ordförande
Mikael Palm, Boxholms kommun
Mikael Stenquist, Tranås kommun
Anders Andersson, Ydre kommun
Jan Gustafsson, Ångbåtens Vänner
Maria Ehrlin Brege, Ångbåtens Vänner
Mats Holmstedt, Stiftelsen Sommen
Annica Jansson Löfgren
VD Rederi Aktiebolaget

Årets turlista är klar och ligger öppen för bokning på hemsidan och turistbyrån, och du kommer säkert att känna igen flera av de populära turerna som till vår glädje redan bokats på. Nytt för sommaren blir spännande turer till Blåvik & Arnäs som vi valt att kalla "En smak av Sommen" Ett helt nytt koncept i samarbete med Sommens fisk och Gårdsbutiken i Blåvik.

Vi upplever en positiv ökning av förfrågningar och bokningar för att hyra båten, och har redan nu över 30 bokningar under för- och eftersäsong. Intresset är stort och förutom alla bröllop, födelsedagsfirande, företagsarrangemang så ser vi ett ökat intresse från både närliggande och långväga föreningar och bussgrupper.

Bemanningen ser även i år lovande ut och ni kommer att mötas av en mycket välbekant och rutinerad personal ombord. Ni är många goda krafter därute som genom ert värdefulla stöd möjliggör till att hålla ångan uppe! Ett stort tack till våra ägare Ångbåtens vänner, kommunerna Tranås, Boxholm och Ydre samt Stiftelsen Sommen. Tack till samarbetspartners, sponsorer och till er som viger er tid till ett ovärderligt volontärarbete för båten. Tack till dig som väljer att resa med oss!

Väl mött ombord!

Rederiaktiebolaget S/S Boxholm II
Annica Jansson Löfgren, VD

Hur fungerar egentligen Boxholm II:s maskineri?

Från ved till propeller

Varje avsnitt är uppdelat i två delar:

- **Översikt** – för den som är nyfiken men inte tekniker.
- **Fördjupning** – för den som vill förstå varför det fungerar.

Elden – där all rörelse föds

För att få tillräckligt med tryck och ånga i pannan så kommer vi till fartyget minst 2 timmar innan avgång för att tända i pannan. Där eldar vi med meterved och gärna med barrved som ger oss snabba och livliga lägor och en hög temperatur.

Barrved som innehåller mer kåda brinner intensivt, det ger oss en hög flamttemperatur och bra värmeöverföring till pannans tuber. Förbränningen reglerar vi manuellt beroende på hur mycket ved som vi lägger på, hur vi fördelar elden och hur mycket drag vi håller öppet.

Pannan – ett lager av energi

Boxholm II:s panna som är en skotsk eldrörspanna innehåller 80 tuber som elden går igenom och värmer vattnet som ligger runt tuberna. När vattnet kokar bildas ånga som samlas ovanför vattenytan. Om vi eldar för mycket så kan trycket komma upp över 7,5 kg/cm² och

då öppnar våra säkerhetsventiler och släpper ut ångan. Det vill vi helst undvika, är ju lite slöseri på ved och ånga. När vi kokar 1 liter vatten så ger det faktiskt så mycket som 1600 liter ånga.

I en eldrörspanna går de heta rökgaserna inuti tuberna, till skillnad från vattenrörspannor där vattnet går i rör. Den skotska pannan är tung, robust och förlåtande – idealisk för vedeldning. Med cirka 500 kW termisk effekt fungerar pannan som ett energilager: små variationer i eldningen jämnas ut av pannans stora vattenvolym.

Det är viktigt att vi inte utsätter pannan för högre tryck än den är byggd för och det hjälper säkerhetsventilerna att skydda oss för. De är fjäderbelastade och dimensionerade så att pannan aldrig kan överstiga sitt tillåtna tryck, oavsett hur mycket vi eldar.

Ångans väg – från panna till maskin

När vi fått ånga i pannan går den sedan i det tjocka röda röret till vår ångmaskin. Här börjar omvandlingen från ånga/värme till rörelse.

Ångan innehåller energi i form av både temperatur och tryck. Det viktiga är inte bara hur varm ångan är, utan hur mycket tryckfall man kan få när den expanderar i maskinen. Hela systemet är byggt för att ta tillvara detta tryckfall steg för steg.

Ångans väg - från panna till maskin

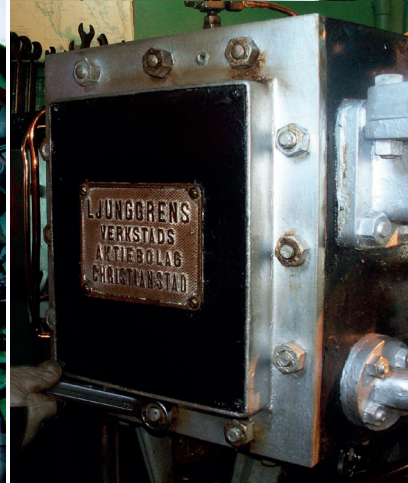
Eldrörspannan

Säkerhetsventiler

Compoundmaskinen

Compoundmaskinen – två steg är bättre än ett

Boxholm II:s ångmaskin är en tvåcylindrig compoundångmaskin på cirka 85 hästkrafter. Det betyder att ångan först arbetar i en högtryckscylinder, och därefter i en lågtryckscylinder. På så sätt kan vi använda samma ånga två gånger.

I en compoundmaskin får ångan expandera i flera steg. Efter högtryckscylindern har ångan lägre tryck men större volym, vilket passar perfekt för den större lågtryckscylindern. Detta ger oss:

- bättre verkningsgrad
- jämnare gång
- lägre ångförbrukning

Båda cylindrarna är dubbelverkande, vilket innebär att ånga trycker på kolven i båda riktningarna. Det ger arbete varje halvt varv och ett mycket jämnt vridmoment.

Sliden – maskinens hjärna

Ångans in- och utflöde styrs av slidar. Dessa bestämmer när ånga släpps in i cylindern och när den får lämna den.

Sliden är i praktiken en glidande ventil som rör sig fram och tillbaka synkroniserat med vevaxeln. Den sköter tre saker:

1. Släpper in ånga på rätt sida av kolven
 2. Stänger ångtillförseln vid rätt tidpunkt
 3. Öppnar för avblåsning mot nästa steg el. kondensor
- Justeringen av slidens gång är avgörande för maskinens karaktär – här sitter mycket av "känslan" i maskinen.*

Kondensorn – maskinens osynliga hjälte

Efter lågtryckscylindern leds ångan till en kondensor, där ångan kyls och blir vatten igen. Detta skapar ett vakuum som hjälper maskinen att arbeta.

När ånga kondenserar kollapsar dess volym kraftigt. Det skapar ett undertryck som:

- suger ut ångan ur lågtryckscylindern
 - drar aktivt i kolven på utloppssidan
- Vi brukar säga att vakuomet är maskinens "turbo". Utan bra vakuum känns maskinen tung och orkeslös, trots att pannan är i full gång.*

Injektorn – när ånga matar vatten

Ibland kan vi behöva fylla på pannan med vatten även när vi inte kör, då använder vi en injektor, som märkligt nog drivs av ångan i pannan.

Injektorn fungerar genom att ånga accelereras till mycket hög hastighet och blandas med kallt vatten. Ångan kondenserar, men dess rörelsemängd överförs till vattnet, som sedan bromsas i en diffusor så att trycket stiger. Resultatet är att vatten pressas in i pannan – trots att panntrycket är högre än vattentrycket från början.

Det låter som magi, men är ren strömlärlära.

Smörjning – livsnerven i maskinen

Ångmaskinen smörjs via central droppsmörjning. Lager smörjs med vekar som består av garn, som långsamt matar fram olja. Vi går även runt med oljekanna och smörjer manuellt på vissa ställen.

Vi behöver hela tiden se till att det finns olja på de glidlager som finns i ångmaskinen.

Veksmörjning ger en mycket jämn och pålitlig oljetillförsel. Oljan dras fram av kapillärkraft och anpassar sig automatiskt till behovet. Spillolja samlas upp och renas i en oljeseparator, vilket gör systemet både ekonomiskt och miljömässigt smart – långt innan sådana ord blev moderna.

Propellern – där allt blir rörelse

Kraften från ångmaskinen överförs sedan via en axel till en fyrbladig propeller som faktiskt är så stor som 140 cm i diameter.

Ångmaskinen ger ett jämnt och kraftfullt moment redan från stillastående. Det gör att propellern arbetar lugnt och effektivt i vattnet. Vi har ingen koppling eller växellåda – bara direkt mekanisk koppling mellan ångmaskinen och vattnet.

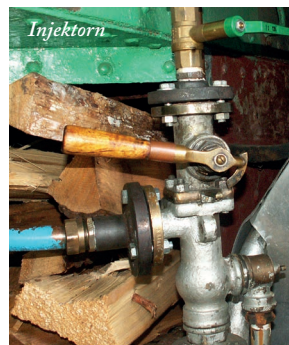
Hur känns det då att köra en ångmaskin?

Att köra en ångmaskin är inte som att trycka på gasen i en bil. Det är mer som att vi samtalar med maskinen. Vi ger den ånga, smörjning och vakuum – och den svarar oss med rytm, ljud och kraft.

Maskinen reagerar inte momentant, men beller inte långsamt. Den svarar mjukt och förutsägbart. Ett litet ändrat ångpådrag känns i gång, ljud och vibrationer.

Vi lär oss snabbt att:

- höra när maskinen går lätt
 - känna när den börjar arbeta tungt
 - se på vakuummätaren om den "orkar" eller inte
- Vi har ingen elektronik som filtrerar bort återkopplingen. Maskinen talar direkt till oss som kör – genom metall, ånga och rörelse.*

Injektorn

Maskintelegraf

Maskintelegraf – länken mellan brygga och maskinrum

En vanlig missuppfattning är att kaptenen på bryggan styr maskinen. Så är det inte med ångmaskiner. Ångmaskinen manövreras av oss i maskinrummet, kommunikationen mellan kaptenen och maskinisten sker via maskintelegraf.

När kaptenen lägger telegraf i ett nytt läge – till exempel Hålv fart fram eller Stopp – skickas en mekanisk signal till maskinrummet. Där ställer vi in maskinen därefter.

- Det är alltså maskinisten som: - startar och stoppar maskinen - ändrar varvtal - backar propellern
- Kaptenen ger oss order och vi utför dem.
- Detta kräver av oss att vi har ett samspel, ett förtroende och erfarenhet.

Historiskt sett var maskinisten inte "eldare" i betydelsen passiv. Han var och är den som ansvarar för hela fartygets framdrivning.

Avslutning – begriplig kraft

Ångmaskinen är inte särskilt effektivt i modern mening. Den är inte snabb och inte billig. Men den är begriplig. Här kan vi följa energin med blicken: från vedträ till låga, från ånga till kolv, från vakuum till propeller.

Och kanske viktigast av allt:

Det är ett samspel mellan oss som arbetar i maskinrummet och ångmaskinen. Så länge någon av oss eldar med känsla, smörjer med omtanke och lyssnar på maskinens rytm, fortsätter ångbåten att leva, kanske inte bara som ett museum utan som ett arbetande stycke historia och fantastisk ingenjörskonst.

Göran Börling, Samordnare och maskinist

Välkomna till Malexander Camping
vid Sommens strand!

Camping, stugor, kanot, kajak,
båtuthyrning, glass och fiskekort

Varmt välkomna

www.malexandercamping.se

Stanna över dagen eller för gott?

Som besöksort är Tranås underbart, som hemort - oslagbart.

När du vill bo tryggt, med närhet till naturen, stadskärnan, skolan
och fritidsaktiviteterna – har vi boendet som passar.

Rum för mer liv.

ARBETSKLÄDER
SKYDDSSKOR
PROFILKLÄDER
SKYLTA & DEKALER
BIL- & FÖNSTERDEKOR
TRYCKSAKER
AFFISCHER
PRESENTER

skapa
Reklam

0140-77 02 40
www.skapareklam.se

APOTEK

Välkommen till
Kronans Apotek i Tranås

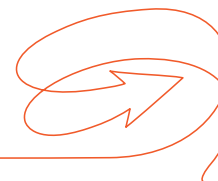
Kinda-Ydre Sparbank
– En bank för livet

Samhällsengagemang är att ge tillbaka!

Vi är en sparbank och vi drivs av sparbanksidén;
att återinvestera av vinsten i det samhälle där vi är
verksamma, och där du bor.

Läs mer: kindaydresparbank.se/samhallsengagemang

BolS-loppan

Tranås bästa loppisbutik

Vi finns i korsningen av
Vasagatan/Floragatan

VÄLKOMNA!

TRANÅS HEMBYGDSKAFÉ

HEMBAKAT FIKA
SOMRIG MATMENY
FULLSTÄNDIGA RÄTTIGHETER

EKLIDEN 16A TRANÅS
WWW.HEMBYGDSKAFFE.SE

FYNDLAGRET

VARUHUSET KLIPPET

VARUHUSET FÖR HELA FAMILJEN - ÖPPET ALLA DAGAR

FÖLJ OSS PÅ SOCIALA MEDIER

TRANÅS ENERGI

El från Sommens vatten,
ett naturligt val

Uthyrning Tillverkning Försäljning

Kajaker
Canadensare
Roddåtar
Segelåtar

www.petruskajak.com

Vid Hätte Camping, Tranås 070-227 11 71

TORPÖNS
färjeläge
MAT & CAMP

- restaurang • café • glassbar
- camping • båtack • boule • färja • sommarbutik
- kanoter • höghöjdsbana • båtturer

Tel 072-560 86 05, robin@torponsfarjelage.se
www.torponsfarjelage.se

naturum®

Sommen *En plats för stora
och suva att uppträcka
Sommen på!*

Akvarium, utställning och guidningar på
Torpen, sjön Sommens centrum.
www.naturumsommen.se

Välkommen till oss
40 års erfarenhet av
båtar och motorer

HUGES MARINA

0140-31 15 90 - www.hugesmarina.se

Varuhuset
mitt på Storgatan i Tranås

önska ugglan

Glas - Kök - Presenter - Böcker - Papper - Lek

0140-141 10 - info@onska.se

HOTELL & KONFERENS
LUGNALANDET
VID SOMMENS STRAND

Konferenser • Rum • Stugor
Fester • Bröllop • Bastu & Jacuzzi
Padel & boulebana
Matlagningsaktiviteter
Öl- & vinprovningar

Bokningar året runt
Tel. 0140-300 00 info@lugnalandet.se
www.lugnalandet.se

Ö

VÄLKOMMEN TILL SUNDET OCH BOXHOLMS SKOGAR.
ETT FÖRETAG MED NATURLIGT GRÖNA RESURSER...

SUNDET, är skraddarsytt för den lilla konferensgruppen på fyra till tjugo personer som vill kunna jobba ostört och koncentrerat och kanske också knyta konferensen till någon fritidsaktivitet som passar gruppen.

BOXHOLMS SKOGAR AB

Disponentvägen 1, 595 71 BOXHOLM, Tel. 0142-525 20
www.boxskog.se

Omgivet av fantastisk natur, ett stenkast
från vår vackra sjö Sommen

HOTELL & KROG
Norraby

Norrabyvägen 8, 573 43 Tranås
0140-194 35 - www.norrabykrog.se

SOLVIKEN

Vandrarhem - Fest - Konferens

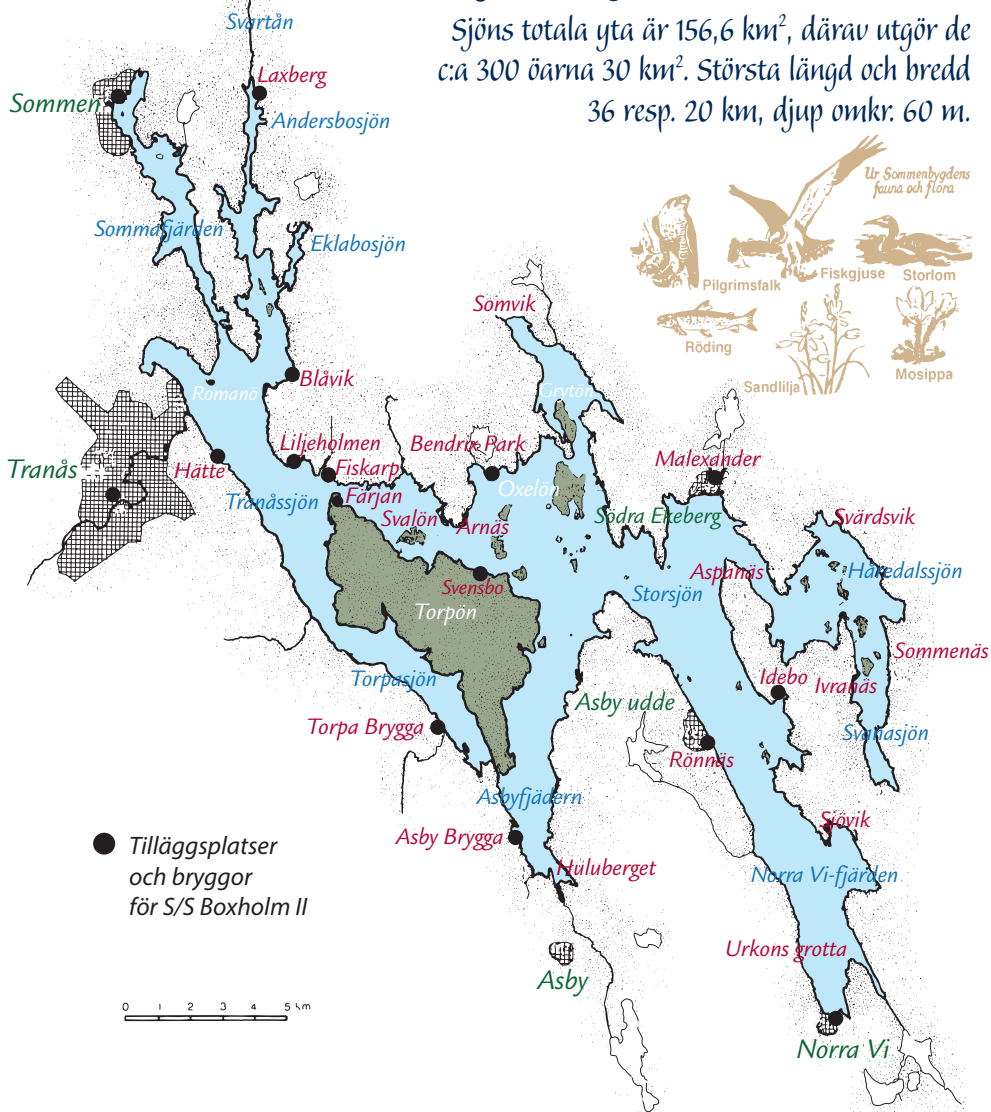
BO - KONFERERA - TRÄFFAS

Enkelt men trivsamt boende vid sjön Sommen.
Träffas hos oss för fest, konferens, fiske, avkoppling,
bastu, bad eller delta i någon av våra aktiviteter.

Tel. 010-641 41 02 www.solviken.nu

Karta över sjön SOMMEN med omgivningningar

Sjöns totala yta är 156,6 km², därav utgör de
c:a 300 öarna 30 km². Största längd och bredd
36 resp. 20 km, djup omkr. 60 m.

Turistbyrån Tranås Direkt

Storgatan 39B, 573 32 Tranås, Tel 0140-687 90
tourist.office@tranås.se www.tranås.se